

8. SINIF

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK PRATİK DEFTERİM

ANLAMAYI KOLAYLAŞTIRIR YORUMU GÜÇLENDİRİR

*Türk Evladı Ecdadını Tanıdıkça Daha Büyük
işler Yapmak İçin Kendinde Kurvet Bulacaktır.*

GÜVEN KARAKAYA

6.ÜNİTE

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK

DIŞ POLİTİKASI

KONULAR

8.6.1 DIŞ POLİTİKA ESASLARIMIZ.....	1-2
8.6.2. ATATÜRK DÖNEMİ DIŞ POLİTİKADAKİ GELİŞMELER.....	3-7
8.6.3. HATAYIN ANAVATANA KATILMASI.....	8

GÜVEN KARAKAYA

Bu konuda sorular genellikle Atatürk'ün bir sözü ya da bir olay paragraf anlatılır ve hangi dış politika esası şeklinde sorulmaktadır.

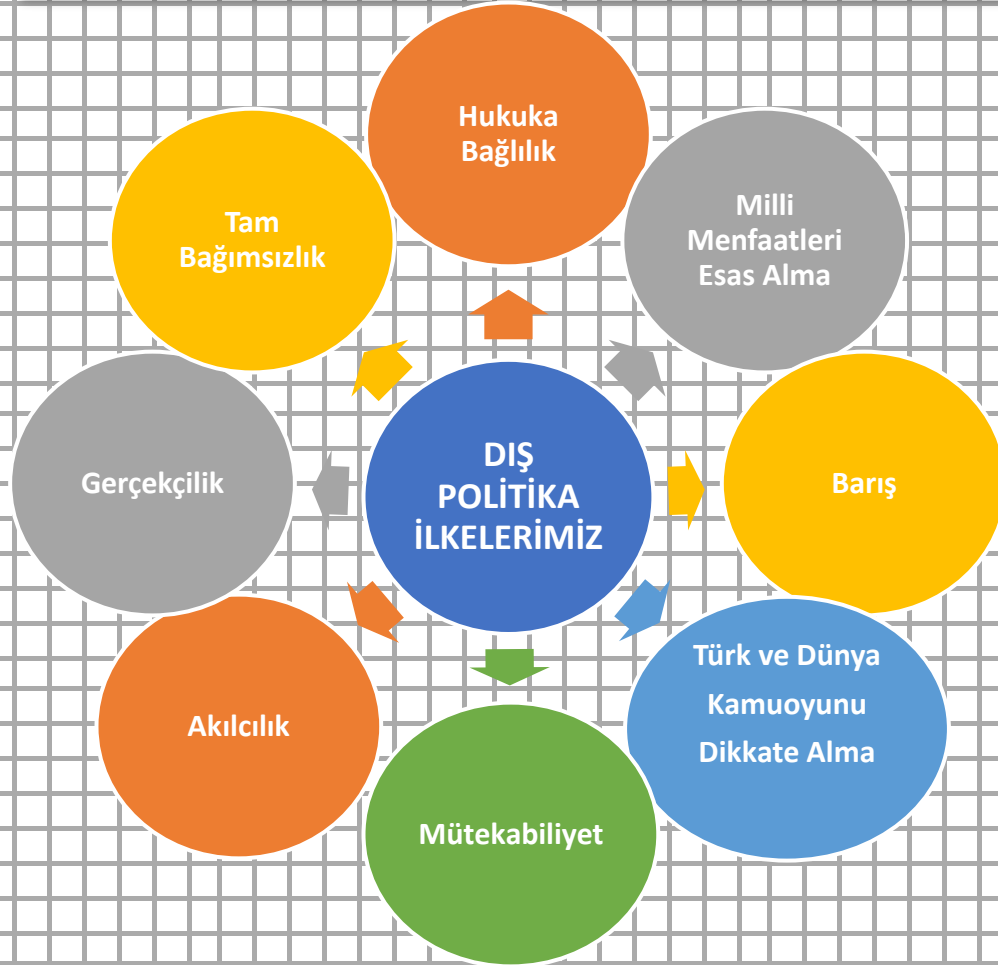
6.ÜNİTE

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DİŞ POLİTİKASI

DİŞ POLİTİKA ESASLARIMIZ

DİŞ POLİTİKA: Bir devletin başka devletlerle veya uluslararası kuruluşlarla diplomatik, siyasi, ekonomik, hukuki ilişkilerdeki siyasetine denir.

Her devlet kendi dış politikasını şekillendirmek için bazı esaslar belirlemiştir. Yeni kurulan Türk devletinin de dış politikada belirlediği bazı esaslar mevcuttur.

TAM BAĞIMSIZLIK

Ülkenin bağımsızlığını her şeyin üstünde tutması ve siyasi, askerî, ekonomik vb. alanlarda kendi iradesiyle ve kendi menfaatlerine göre hareket edebilmesidir.

Herhangi bir konuda başka bir devletin ya da kuruluşun etkisinde kalmadan karar vermesi de denebilir. Manda ve himayenin reddedilmesi, kapitülasyonlar ve Düyûnu Umûmiye'nin kaldırılması tam bağımsızlık ile ilgilidir.

BARIŞ

Herhangi bir sorunu savaşla yayılcı bir politika takip ile değil de diplomasi ile barışçıl şekilde çözülmesinden yana olmaktır.

Atatürk bu politika çerçevesinde Yurtta sulh, (barış) cihanda (dünyada) sulh (barış) diyerek Türk dış politikasının nasıl olacağını belirtmiştir.

Lozan'dan kalan sorunlarımızı barış esasına göre çözdük ve dünya barışına katkı sunmak için Milletler Cemiyetine üye olduk

AKILCILIK

Akıl, mantık ve zekâ ile hareket ederek **Değişen şartlar ve kendi yararı doğrultusunda** politikalar uygulanmıştır.

Geçmişin sorunlarına saplanıp kalmak yerine mevcut şartları değerlendirerek geleceğe yönelik kararlar almak.

Atatürk dönemi sorunları akılcı politika ile çözümlenmiştir.

GERÇEKÇİLİK

Dış politikada **Gerçekleşmeyecek hayaller peşinde koşmaktan çok, gerçekleştirilecek hedefler ön planda** tutulmuştur.

Atatürk **“Büyük hayaller peşinden koşan, yapamayacağımız şeyleri yapar gibi görünen sahtekâr insanlardan değiliz.”** Diyerek dış politikada gerçekçi bir politika izleneceğini belirtmiştir.

MİLLİ MENFAATLERİ ESAS ALMA

Dış politikanın **ülke menfaatlerini ve kendi halkını dikkate alan** milli bir politika olmasına önem verilmiştir.

Ülkenin çıkarlarını esas alma ve halkımıza güvenmektir. Örneğin milli mücadele halka güvenilerek yapılmıştır.

Atatürk **Bir toplumun iç kuruluşu ne kadar kuvvetli, sağlam olursa dış siyaseti de o nispetten güçlü ve dayanıklı olur.”** Demiştir.

MÜTEKABİLİYET

Uluslararası ilişkilerde **eşitliğe ve karşılıklılığa** dayalı ilişkiler vardır.

Ülkemiz kendisine dostça yaklaşan ülkelerle iyi ilişkiler geliştirmiş ancak düşmanca tavır sergileyen ülkelere gerekli karşılığı vermiştir.

Atatürk **“Şüphesiz, hukukumuz, şeref ve değerimize saygı gösterildikçe karşılıklı saygıda asla kusur etmeyeceğiz.”** Diyerek Türkiye'nin dış politikasının mütekabiliyet çerçevesinde şekillendiğini belirtmiştir.

Soru Çözdüren Bilgim

Kavram Bilgim

Mütekabiliyet:
Karşılıklılık

HUKUKA BAĞLILIK

Dış devletlerle aramızdaki sorunlar **hukuki ve diplomatik yollardan** çözmeyi hedefler.

Yayılmacı değildir. Milli sınırlar içinde bağımsız yaşamayı hedefler.

Atatürk **“Dış siyasetimizde başka bir devletin hukukunu ihlal yoktur.”** Diyerek dış siyasetimizin hukuka bağlı olacağını belirtmiştir.

Atatürk döneminde birçok problem hukuka bağlı şekilde çözüme kavuşturulmuştur.

Dış politikada hem **dünya kamuoyunu yakından takip etme** hem de **halkın desteğini alma, gücünü millettten alma ve millî menfaatlere göre hareket etmedir.** Atatürk **“Dış siyaset bir toplumun iç kuruluşu ile sıkı şekilde ilgilidir. İç kuruluşa dayanmayan dış siyasetler daima mahkûm kalırlar”** demiştir.

TÜRK VE DÜNYA
KAMUOYUNU DİKKATE
ALMA

Soru Çözdüren Bilgi

Atatürk Dönemi Türk Dış politikası

Lozan'dan kalan sorunların çözme yi ülke güvenliğini sağlamayı ve Dünya barışına katkı sunmayı hedefler.

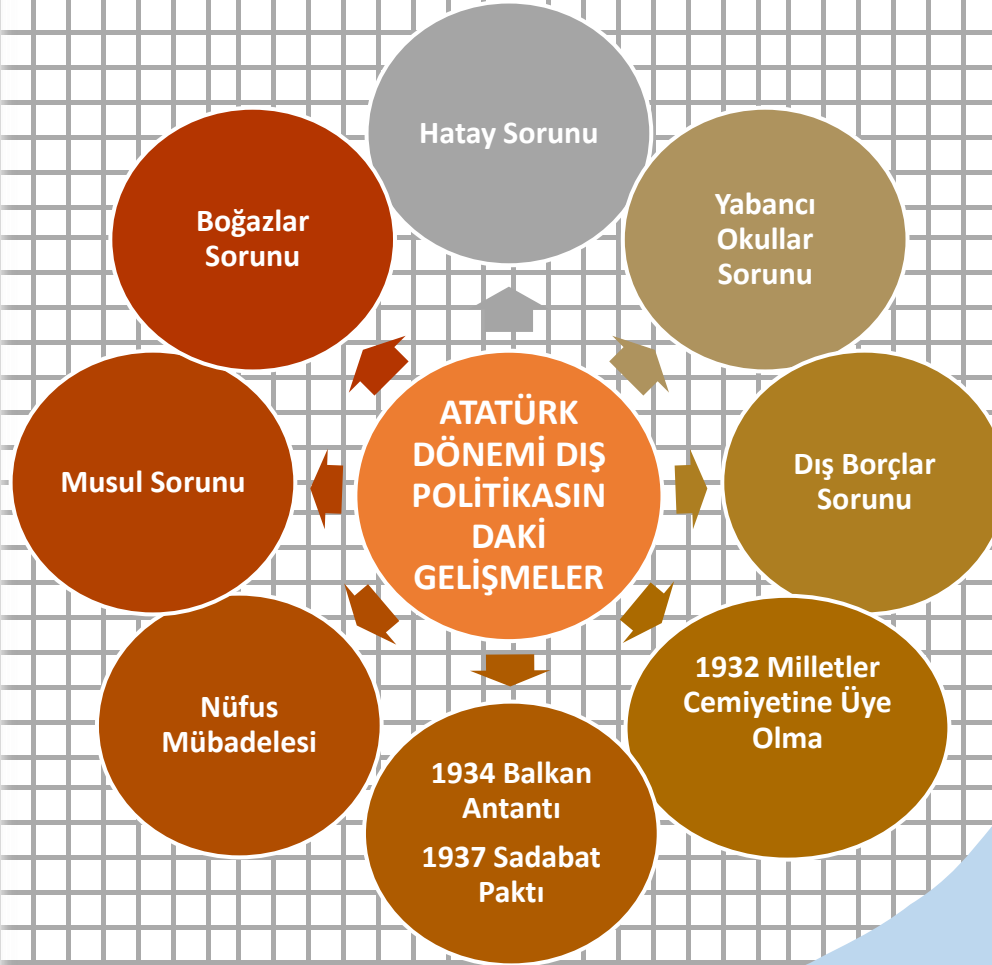
Yabancı okullar sorunu kendi iç meselemiz olarak görüldü ve milli dış politikamıza uygun şekilde çözüldü.

Kavram Bilgi

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

ATATÜRK DÖNEMİ DIŞ POLİTİKADAKİ GELİŞMELER

Atatürk Dönemi Türk Dış politikası **1923 ile 1938 yılları arasında** yabancı ülkelerle izlenen politikalar akla gelmelidir. Bu dönemde dış politika genellikle **Lozan'dan kalan sorunların çözümü ülke güvenliğini sağlamak ve Dünya barışına katkı sunmak** üzerine şekillenmiştir.

YABANCI OKULLAR SORUNU

Osmanlı devletinde faaliyet gösteren **birçok yabancı okul mevcuttu**. Özellikle **Amerikan Fransız ve İngiliz** okulları çoğunlukta ydı.

Osmanlı devleti bu okulları denetleyemediği için **kendi çıkarları doğrultusunda insan yetiştirmek** istiyorlardı.

Ayrıca bu okullar

- ❖ Kendi dinlerini yaymaya çalışıyorlardı. (Misyonerlik faaliyeti)
- ❖ Azınlıkları isyana teşvik ettiler.
- ❖ Kurtuluş Savaşı'nda düşmanlarla iş birliği yaptılar.
- ❖ Toplum içinde kültür farklılıklarının oluşması

Bu gibi zararlı faaliyetlerini önlemek amacıyla bu okulların denetlenmesi gerekmektedir. **Lozan** Barış Antlaşmasında Yabancı okullar, **Türk Hükûmetinin koyacağı kurallara uymaları şartıyla faaliyetlerine devam edebileceklerdir**. Şeklinde çözümlenmiştir. Tevhidi Tedrisat Kanunu'nu ve Maarif Teşkilatı Hakkında Kanunla

- ❖ Tüm okullar Millî Eğitim Bakanlığına bağlandı.
- ❖ Türkçe, tarih coğrafya derslerine Türk öğretmenler girecektir
- ❖ Türk müfettişleri tarafından denetlenecektir

Ancak, bu düzenlemeye en fazla Fransa karşı çıktı. Olayın Milletler cemiyetinde görüşülmesini istenmiş ancak Türkiye Cumhuriyeti bu olayın kendi iç sorunu olduğunu ve bu görüşme teklifinin bağımsız devlet olma anlayışıyla bağdaşamayacağını belirterek, teklifi reddetti

Bu olay milli dış politika açısından

- ❖ Milli bağımsızlık
- ❖ Milli menfaatleri esas alma
- ❖ Barışçılık
- ❖ Hukuka bağlılık şeklinde çözülmüştür

DIŞ BORÇLAR SORUNU

Kırım Savaşını kaybeden Osmanlı devleti 1854 yılında **İngiltere ilk defa dış borç** aldı. Zamanla borcu çoğalan Osmanlı Devleti dış ülkelerden aldığı **borçların faizini dahi ödeyemez hâle gelmiş ve iflas etmişti.**

•Alacaklı devletlerde “**Düyun-u Umumiye**” adıyla bir teşkilat kurup borçlarını tahsil etmeye başladılar.

Lozan Antlaşmasında Borçlar, **Türkiye ile Osmanlı'dan ayrılan devletler arasında paylaştırılacak ve yirmi yıl içinde ödenecektir.** Şeklinde kararlaştırıldı.

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı Türkiye'nin ekonomisini olumsuz etkileyince ödemede aksaklıklar yaşandı. **En fazla borç Fransa ya vardı.** Türkiye ve Fransa arasında görüşme sonucu anlaşmaya varıldı.

Türkiye'nin ödeyeceği borçların taksit süreç uzatıldı ve 1954 e kadar borçlarını ödedi.

Bu sorun Dış politika açısından **barışçıl** yollarla **akılcı** ve **Hukuka Uygun** bir şekilde çözüme kavuşturmuştur.

IRAK SINIRI VE MUSUL SORUNU

İngiltere Misakımillî toprağı olan Musul'u bölgenin **zengin petrol yataklarına** sahip olması nedeniyle Lozan'da Türkiye'ye bırakmadı ve Musul sorunu **Lozan'da çözüme kavuşturulamadı.**

Türkiye ile İngiltere arasında yapılan **görüşmelerden bir sonuç çıkmadı.** Bunun üzerine konu İngilizler tarafından **Milletler Cemiyetine** götürüldü. Milletler Cemiyetinin oluşturduğu komisyon **Musul'un Irak'a bırakılmasına** karar verdiyse de Türkiye bunu kabul etmedi. İngiltere'nin uzlaşmaz tutumu üzerine Türkiye bölgeye müdahale kararı aldı, fakat **Şeyh Sait İsyanının çıkması** Türkiye'nin müdahalesini engelledi. Türkiye, Şeyh Sait isyanıyla uğraştığı için gerekli askeri müdahalede bulunamadı. **(İÇ SORUN DIŞ POLİTİKAYI OLUMSUZ ETKİLEMİŞTİR.)**

5 Haziran 1926'da Türkiye ile İngiltere arasında

ANKARA ANTLAŞMASI imzalandı.

- ❖ **Musul, İngiliz mandası altındaki Irak'a verildi.**
- ❖ **Musul'un petrol gelirlerinin %10'u yirmi beş yıllığına Türkiye'ye verildi. (1929 Ekonomik Krizi'nde 500 Bin sterlin para olarak bu hakkımızdan da vazgeçtik)**

Bu anlaşma ile:

- ❖ Irak **sınırı** çizildi
- ❖ **Musul sorunu** Türkiye **aleyhine** sonuçlanmıştır.
- ❖ Bu çözüm **Misakı Milliye uygun değildir.**

Soru Çözdüren Bilgim

Dış Borçlar Sorunu Dış politika açısından **barışçıl** yollarla **akılcı** ve **Hukuka Uygun** bir şekilde çözüme kavuşturmuştur.

Musul Sorunu konusunda Türkiye Şeyh Sait isyanı ile uğraşırken Musul sorununa zaman ayıramamış ve Musul sorunu Türkiye'nin isteğine göre çözülememiştir. Bu **iç sorunun dış politikayı olumsuz etkisidir.**

Kavram Bilgim

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Soru Çözdüren Bilgi

Nüfus Mübadelesi Sorunu Milletler Cemiyetine Başvurulduğu için **Barışçı**, Karşılıklı bir şekilde çözüldüğü için **Mütekabiliyet** çerçevesinde çözülmüştür.

Türkiye Boğazlar sorununu **Montrö Boğazlar Sözleşmesi** ile **Misakı Milliye uygun** şekilde çözdü ve Boğazlar üzerinde kesin **egemenlik sağlamıştır**. **Boğazların Güvenliği** sağlanmıştır

Kavram Bilgi

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

NÜFUS MÜBADELESİ SORUNU

İki ülke arasında karşılıklı **nüfus değiş tokuşuna mübadele** denilmektedir. **TÜRKİYE** ile **YUNANİSTAN** arasında **sorun** olmuştur. **Lozan Antlaşması'na** göre **İstanbul Rumlarıyla Batı Trakya Türkleri hariç diğer** Türk ve Rumların yer değiştirmesi kararlaştırılmıştı. Ancak Yunanistan hem Batı Trakya'da daha az Türk bırakmak hem de İstanbul'da daha çok Rum bulundurmak istemesi iki ülke arasında sorun oldu. Sorunun çözümü için Milletler Cemiyetinin kararıyla Lahey Adalet Divanı'nda görüşüldüyse de bundan da bir sonuç çıkmadı. **İtalya ve Almanya'nın saldırgan tutumlar** içine girmesi Avrupa'da savaş tehlikesini ortaya çıkardı Bu durum **iki ülkenin dostluğa ihtiyacını olduğunu gösterdi ve 1930 yılında anlaşmaya vardı**.

10 Haziran 1930 Nüfus Mübadelesi Anlaşması
Doğum yeri ve yerleşme durumuna bakmaksızın **İstanbul'daki Rumlar ile Batı Trakya'daki Türkler hariç** karşılıklı nüfus değişikliği yapılacaktır.

BOĞAZLAR SORUNU VE MONTRÖ BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ (20 TEMMUZ 1936)

Lozan'da Boğazlar **Başkanı Türk olan Uluslararası Boğazlar Komisyonu tarafından yönetilecek. Boğazların her iki yakasında askerden arındırılmış bölge bulundurulacak.** Şeklinde düzenlenmişti.

Bu durum **Egemenlik, Bağımsızlık** haklarımıza aykırı ve boğazların askerden arındırılması ülke **güvenliğimizi tehlikeye düşüren** bir durumdu.

2. dünya savaşının ayak sesleri duyulmaya başlaması sonucu (**Almanya'nın** hızla **silahlanması**, **İtalya'nın Habeşistan'ı** işgal etmesi ve **Japonya'nın** da **Mançurya'ya** saldırması üzerine) Türkiye, **Milletler Cemiyetine** başvurarak **Boğazların durumunun yeniden belirlenmesini istedi**.

Türkiye'nin isteği ile Boğazların durumunu görüşmek için **İsviçre'nin Montrö** kentinde toplantı yapılmıştır.

Toplantıya Katılan Devletler

- ❖ Türkiye
- ❖ İngiltere
- ❖ Yunanistan
- ❖ Sovyet Rusya
- ❖ Yugoslavya

Toplantı sonrasında MONTRÖ BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ imzalandı.

- ❖ **Boğazlar Komisyonu kaldırılarak** bütün görev ve yetkileri Türk Devleti'ne bırakıldı.
- ❖ Türkiye'nin Boğazlarda **asker bulundurması kabul edildi**.
- ❖ **Ticaret gemilerinin geçişi serbest** bırakıldı, Savaş gemilerinin geçişi Türkiye'nin isteğine bırakıldı

Türkiye Boğazlar sorununu **Misakı Milliye uygun** şekilde çözdü ve **Boğazlar üzerinde kesin egemenlik sağlamıştır**. **Boğazların Güvenliği** sağlanmıştır.

TÜRKİYE'NİN MİLLETLER CEMİYETİ'NE ÜYE OLMASI (1932)

18 Ocak 1919 Paris Barış Konferansı'nda **ülkeler arasında yaşanabilecek sorunları barışçı yollarla çözmek amacı Dünya barışının sağlanması amacı** ile kurulmasına karar verilmişti.

Amacı dünya barışını korumak olsa da daha çok **büyük devletlerin çıkarlarına hizmet etmiştir**. Örneğin Musul konusun da taraflı davranarak İngiltere'yi desteklemiştir. Bu Türkiye'yi rahatsız etmiştir. Bu nedenle Türkiye uzun süre cemiyete üyelik başvurusunda bulunmadı. Ancak

- ❖ **İtalya ve Almanya'nın saldırgan tutum içine girmesi**
 - ❖ **Dünya barışına katkıda bulunma isteğimiz**
- den dolayı **İspanya ve Yunanistan'ın** davet etmesi üzerine Türkiye Milletler cemiyetine üye olmuştur. **(Üye olmamız Dünya barışına katkıda bulunma isteğimizi gösterir.)**

BALKAN ANTANTI (ANLAŞMASI) (9 ŞUBAT 1934)

I. Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanan antlaşmalar kalıcı bir barış sağlayamamıştı. **Almanya ve İtalya'nın saldırgan tutumları Dünya barışını tehdit eder** duruma gelmişti. Bu durum **Balkan ülkelerini birbirine yaklaştırdı**. Bu devletlerin **yayılmacı politikalarına karşı** kurulmuş olan bir birliktir. 1934 yılında **Balkan Antantı** imzalandı. Üye ülkeler;

- TÜRKİYE YUNANİSTAN YUGOSLAVYA ROMANYA**
- Bu Anlaşmaya Göre
- ❖ Üye devletler **birbirinin sınırlarına saygı** gösterecek
 - ❖ Bu devletlerden **birisine bir saldırı gelirse hep beraber savunacaklardır**.

Bu anlaşma ile Türkiye **BATI** sınırını güvence altına almıştır.

Bulgaristan balkan topraklarında hak iddia ettiği için ve Arnavutluk İtalya'dan çekindiği için **katılmamıştır**.

Bu anlaşma Türkiye'nin **Dünya barışına katkıda bulunduğunun** bir göstergesidir

SADABAT PAKTI (ANLAŞMASI) (8 TEMMUZ 1937)

Almanya ve İtalya'nın saldırgan tutumları ve özellikle 1935 yılında İtalya'nın Habeşistan'a saldırması **Ortadoğu'da güvenliği tehlikeye düşürdü**. Balkan Antantı ile Batı sınırını güvence altına alan Türkiye **aynı amacı Doğu komşularıyla da gerçekleştirmek istedi**. Çalışmaların bir sonucu olarak 1937 yılında **Sadabat Paktı** kuruldu.

Üye ülkeler;
TÜRKİYE İRAN IRAK AFGANİSTAN

Bu anlaşma Göre

- ❖ **Üye ülkeler birbirinin sınırına saygılı olacak,**
- ❖ **İç işlerine karışmayacak**
- ❖ **Ortak çıkarlar doğrultusunda birlikte hareket edecekler**

Bu anlaşma ile Türkiye **DOĞU** sınırını güvence altına almıştır.

Suriye, komşularıyla olan sınır sorunları nedeniyle bu pakta **katılmamıştır**.

Bu anlaşma Türkiye'nin **Dünya barışına katkıda bulunduğunun** bir göstergesidir

ATATÜRK DÖNEMİ DIŞ POLİTİKAMIZIN ÖZELLİKLERİ

- ❖ **Lozan'dan kalan sorunlar** çözülmeye çalışılmıştır
- ❖ **Barışçıl bir politika** izlenmiştir ve **Dünya barışına katkıda** bulunulmuştur.
- ❖ **Musul sorunu** Misakı Milliye uygun olmasa da **çözülmüştür**.
- ❖ **Boğazlar sorunu çözülmüştür**.
- ❖ **Hatay Sorunu** 'nu çözmek için **uğraşmıştır**.

Soru Çözdüren Bilgi

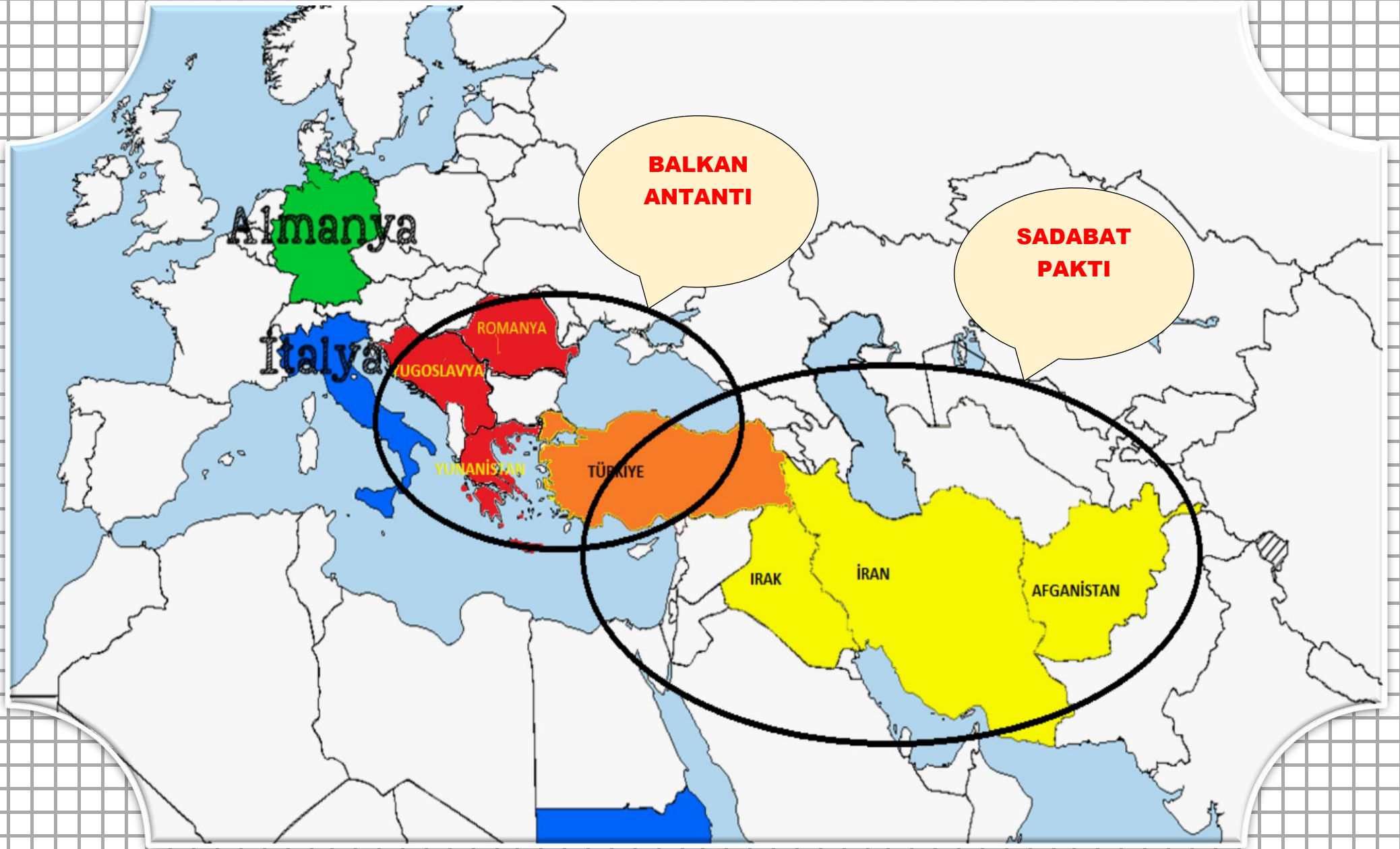
Milletler Cemiyetine üye olmamızda **İtalya ve Almanya'nın saldırgan tutum içine girmesi Dünya barışına katkıda bulunma isteğimiz** etkili olmuştur.

Balkan Antlaşması ile Türkiye **BATI** sınırını güvence altına almıştır.

Sadabat Paktı ile **DOĞU** sınırımız güvence altına alınmıştır.

Kavram Bilgi

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

HATAYIN ANAVATANA KATILMASI

Hatay Sorunu **FRANSA** ile yaşanmıştır **1921 Ankara Antlaşması'yla** Hatay, **Fransa mandasındaki Suriye'ye** bırakılmıştı.

Burada yaşayan Türklere geniş haklar tanınmış resmi **dilleri Türkçe olacak ve Türk parası kullanacaklardı. (Amaç Milli Benliklerini korumaları ve Türkiye'den uzaklaşmamaları)**

Lozan'da Hatay'ın durumu Türkiye ile Fransa arasında imzalanan **Ankara Anlaşmasına** göre olacaktır şeklinde kalmıştır.

Ancak Hatay'ın Türk toprakları dışında kalması, **Misakı Millî 'den taviz verildiği** anlamına gelmekteydi.

Ancak **ATATÜRK**, Hatay'ın anavatana katılması için çalışmış ve çeşitli girişimlerde bulunmuş, 1923'te Adana ya yaptığı gezi sırasında "**Kırk asırlık Türk yurdu, düşman elinde esir kalmaz.**" diyerek ileride Hatay'ın ana vatana katılacağına belirtmiştir.

Hatay Bayrağını bizzat **ATATÜRK** çizdi. Beyaz yıldızın içine bir de kırmızı yıldız eklendi.

Almanya ve İtalya'nın saldırgan tutumları sonucu Fransa 1936'da sömürgelerinden **ayrılmaya** başladı.

Türkiye Hatay'ın Suriye'ye bırakılmasını istemedi. Hatay'ın **bağımsız** olması gerektiğini **savundu.**

Fransa bu durumu **kabul etmeyince** durum **Milletler Cemiyeti'ne** götürüldü.

Milletler Cemiyeti Hatay iç işlerinde serbest dış işlerinde **Suriye'ye bağlı özerk** bir yer olmasına karar verdi.

BAĞIMSIZ HATAY

Türkiye ile Fransa arasında yapılan ikili görüşmelerde, **Hatay'ın geleceğini buradaki halkın belirlemesine** karar verildi. Bunun üzerine seçimler yapıldı meclisin çoğunluğu Türklerden oluşuyordu ve **HATAY BAĞIMSIZ CUMHURİYETİ** kuruldu. (2 Eylül 1938)

İlk ve tek **CUMHURBAŞKANI TAYFUR SÖKMEN BAŞBAKANI ABDURRAHMAN MELEK** oldu.

HATAYIN TÜRKİYEYE KATILMASI

Hatay Devleti yöneticileri, **Türkiye'ye katılmak isteğinde** bulundular. 2.Dünya savaşı başladığı için Türkiye'yi yanında görmek isteyen Fransa bu durumu kabul etti ve Hatay **Hatay Millet Meclisinin, oy birliği ile Türkiye'ye bağlanmayı onayladı. (29 Haziran 1939)**

Türkiye'nin Hatay'ın anavatana katılması konusunu **Milletler Cemiyetine götürerek** çözüme kavuşturması **BARIŞÇI** bir politika izlediğinin kanıtıdır.

• Atatürk hayattayken göremese de hastalığına rağmen ölümünden önceki son zamanlarını Hatay konusuyla ilgilenmesi onun **kararlılığının, vatanseverliğinin, özverili olduğunun, fedakârlığını** bir göstergesidir.

Soru Çözdüren Bilgi

Türkiye'nin Hatay'ın anavatana katılması konusunu Milletler Cemiyetine götürerek çözüme kavuşturması **barışçı** bir politika izlediğinin kanıtıdır.

Atatürk hayattayken göremese de hastalığına rağmen ölümünden önceki son zamanlarını Hatay konusuyla ilgilenmesi onun **kararlılığının vatanseverliğinin, özverili olduğunun, fedakârlığını** bir göstergesidir.

Kavram Bilgi

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O